

Македонците во Албанија—историја на опстојување, јазик, култура, обичаи и достоинство

По повод 21 февруари, Меѓународниот ден на мајчиниот јазик, прашањето за значењето на македонскиот јазик добива особена тежина, затоа што за Македонците во Албанија јазикот не е само средство за комуникација, туку темел на идентитетот.

Во Албанија живеат над 100.000 Македонци. Нивната приказна не е само статистика, туку жива историја на опстојување, јазик и достоинство.

Во пресрет на овој ден, Македонска алијанса за европска интеграција (МАЕИ), партија на Македонците во Албанија, потсети дека македонскиот јазик претставува суштинско богатство на културата и националното чувство. И навистина, мајчиниот јазик е носител на традицијата, историското паметење и духовниот континуитет на еден народ.

Македонскиот јазик се зборува во повеќе региони и градови во земјата: во Преспа, каде што постои настава на македонски јазик; во Голо Брдо, каде што настава имало во периодот 1945–1948 година; во Девол, каде што образованието на мајчин јазик се одржувало до 2014 година; како и во Гора. Македонци денес живеат и во градовите Тирана, Драч, Елбасан, Подградец, Корча и Билишта.

Историјата на Македонците во Албанија не е само приказна за малцинство што преживува покрај граница. Таа е сведоштво за луѓе кои со векови го чувале својот јазик, вера и обичаи, често во тишина, понекогаш под притисок, но секогаш со силно чувство на припадност.

По Балкански војни и одлуките на Лондонска конференција, делови од етничка Македонија останаа во рамките на новформираната албанска држава. Така, македонското население во Мала Преспа, Голо Брдо и Гора се најде во нов политички и административен контекст. Но границите не го избришаа идентитетот. Селата останаа живи со македонски говор, со православни храмови и со традиции што се пренесувале од колено на колено.

По Втората светска војна се појави краток период на институционално признавање. Во 1945–1948 година во делови од Голо Брдо беше овозможено образование на македонски јазик. Во Мала Преспа наставата се одржа подолго време, претставувајќи редок пример на системска поддршка.

Но со заострувањето на режимот на Енвер Хоџа, особено по разидувањето со Југославија во 1948 година, положбата на македонското население стана посложена. Границите се затворија, контактите се ограничија, а идентитетските прашања станаа

чувствителни. Во тие децении, јазикот најчесто се чуваше во домот, во семејните разговори, во песната, во молитвата.

Православните храмови околу Преспанското Езеро беа повеќе од верски објекти, тие беа чувари на колективната меморија. Иако комунистичкиот период носеше притисоци, традицијата не исчезна. Таа се повлече во приватниот простор, но не престана да живее.

По падот на комунизмот во 1990-тите, се отвори нова страница. Македонците почнаа повторно да се организираат културно и политички.

Денес во Албанија постојат неколку организации што ја претставуваат и афирмираат заедницата. На политички план партијата (Македонска Алијанска за Европска Интеграција) МАЕИ игра клучна улога во застапувањето на правата, од образование до службена употреба на јазикот.

Активно делува и Македонско друштво „Илинден“, Тирана, кое со години работи на заштита на човековите и малцинските права, организира културни манифестации и иницијативи поврзани со јазикот и традицијата.

Во Мала Преспа и Голо Брдо функционираат локални културни друштва што ја негуваат народната песна, фолклорот и обичаите, одржувајќи ја врската меѓу генерациите.

Покрај веќе постојните организации, во Албанија неодамна беше регистрирано и здружение ВМРО-ДПМНЕ, што претставува нов момент во организирањето на Македонците во Албанија.

Историјата на Македонците во Албанија е историја на „тичко опстојување“. Без големи политички потреси, но и без целосна институционална рамноправност, тие успеале да го зачуваат својот јазик, култура и чувство на припадност повеќе од еден век по исцртувањето на балканските граници.

Македонската заедница во Албанија покажа дека идентитетот не се чува само со закони, туку со секојдневен живот, со зборот што се изговара дома, со песната што се пее на свадба, со сеќавањето што се пренесува од колено на колено.

Иако предизвиците и понатаму постојат, од демографски промени до потребата од поголема институционална поддршка, организациите на Македонците во Албанија остануваат столб на заедницата. Тие не се само формални здруженија, туку места каде што се чува јазикот, се одбележува традицијата и се гради чувство на припадност во современи услови.